

JOSEP MARIA SUBIRACHS

EL TRIOMF DE LA CREATIVITAT

«L'arquitectura del futur
serà tova i peluda.»

SALVADOR DALÍ

La història és apassionant. Un bon dia de 1866 un típic representant del català arraumat, l'editor i llibreter del carrer de la Princesa de Barcelona, Josep M. Bocabella i Verdaguer, va tenir la peregrina idea de construir un temple dedicat al seu patró i, per extensió, a la Sagrada Família.

Per portar a terme el projecte, Bocabella comprà, el 1881, un terreny als afores de Barcelona, a la zona anomenada el Poblet, i va encarregar l'obra a Francisco de Paula del Villar, arquitecte mediocre autor de l'absis neoromànic i la façana neoplateresca del monestir de Montserrat, que féu un projecte neogòtic.

Els treballs començaren a la primavera de 1882, però al cap de poc temps, quan la cripta començava a perfilar-se, desavinences amb l'arquitecte Joan Martorell, assessor de Bocabella, van fer que del Villar dimitís. L'obra va ésser oferta a Joan Martorell (autor de les Saleses del passeig de Sant Joan de Barcelona), que va declinar l'encàrrec i va aconsellar que se n'ocupés el seu ajudant Antoni Gaudí.

Així doncs, de retruc, el dia 3 de novembre de 1883 Gaudí començà a treballar a la que havia d'ésser l'obra de la seva vida. Tenia llavors trenta-un anys, els mateixos que tenia Miquel Angel (que tant ens recorda el nostre arquitecte) quan li encarregaren l'obra que el perseguiria també durant tota la seva llarga existència i que deixà també inacabada: la tomba de Juli II.

En els quaranta-tres que Antoni Gaudí va treballar en la construcció de la Sagrada Família, el seu estil evoluciona i per això aquest monument representa ell sol una síntesi de tota la seva obra. Hi trobem el seu primer estil eclèctil i medievalista (la cripta i l'absis), el més desenfrenat modernisme (la façana del Naixement) i l'últim Gaudí abstracte i pre-surrealista (les torres i el projecte de la façana de la Passió). Com diu la italiana Sara Vinca Masini, «*La Sagrada Família és l'obra colossal en la qual Gaudí va veure la culminació de la seva missió de constructor, de creient i d'inventor de formes, i en la qual, com nou Alighieri, imagina ésser capaç, emulant Déu, de crear un microcosmos a semblança del macrocosmos*».

I és que Gaudí té, sens dubte, les característiques del geni. Geni és l'artista que no solament representa la seva època, sinó que, a més a més, s'avança i profetitza el que vindrà. Miquel Àngel pre-barroc, Rembrandt pre-romànic, Goya pre-expressionista o Orson Welles pre-postmodern són clars exemples d'aquests pocs creadors que acceleren el curs de la història. Amb Gaudí trobem, d'una manera més o menys embrionària, quasi totes les innovacions de la plàstica del segle XX com, per posar un sol exemple, el d'ésser l'inventor d'una importantíssima aportació tècnica: el *collage*.

Però el fet que vull destacar aquí és que aquest temple, que res no podia fer pensar que passés a la història (ja que en mans de del Villar hauria resultat un pastitx sense cap interès, amb el seu medievalisme híbrid, i amb Martorell, amb el seu neogoticisme més personal, avui sense cap atractiu), amb un cop de sort cau en mans de Gaudí i es produeix amb això un esclat d'efectes encara imprevisibles.

Aquest temple, malgrat ésser inacabat, es transforma, gràcies a aquest canvi fortuït i afortunat, en el moment més popular de Catalunya, símbol de la ciutat, motor del barri més progressiu de Barcelona, acceptació explícita que sigui la nova catedral, desencadenant constantment polèmiques i admiracions, inspirador d'obres diverses des de Joan Maragall fins a Alan Parsons, visitat per milers de turistes, conegut arreu del món i que desperta l'interès de creients i agnòstics i l'obstinada aportació voluntària del poble per a la continuació de l'empresa.

Vàrem estar de sort, l'obra va caure en mans d'un gran creador, el millor artista que hem tingut al nostre país, i la Sagrada Família és així la demostració del miracle que sorgeix de les obres d'art veritables: el de transformar la matèria, sovint ben minsa, en font d'energia transcendent, ja que Gaudí, com diu Jordi Bonet, «*reivindica el valor personal de l'obra artística, que no solament ha de tenir en compte la matèria (resoldre problemes d'estructura, forma, funció i economia), sinó també ocupar-se de l'esperit*».

La Sagrada Família és, doncs, en l'etapa realitzada pel seu segon constructor, el triomf de la imaginació i la creativitat.